

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

DĚJEPISNÁ OLYMPIÁDA
52. ročník –2022/2023

Školní kolo – zadání I. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení: .....

Tematické zaměření ročníku:

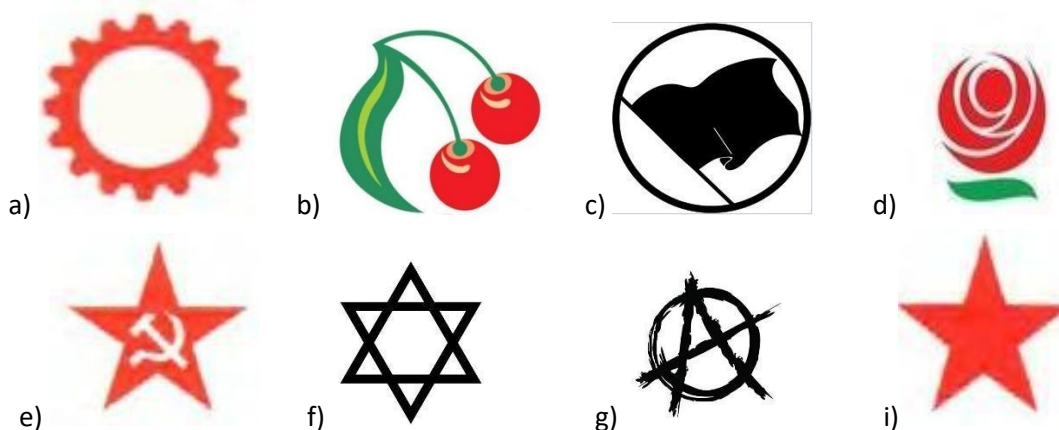
„Rozdělený svět a Československo v něm - 1945-1992“

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **60 bodů**.

V letošním roce se společně podíváme na období poměrně nedávné, období, které sice již před více než 30 lety pominulo, ale s jeho důsledky i vlivem na naši společnost se setkáváme i v současnosti.

Úkol č. 1

Komunistická strana Československa, která v letech 1948-1989 vládla v Československu, a její polistopadová nástupkyně Komunistická strana Čech a Moravy byly ve své dlouhé historii sahající až po dnešek spojovány s několika symboly. Určete, které tři z níže uvedených to byly.

Symbyly spjaté s Komunistickou stranou Československa (respektive s Komunistickou stranou Čech a Moravy): _____, _____, _____.

3	
---	--

Úkol č. 2

Československý komunistický režim byl ovlivňován mezinárodní situací. V následujícím textu zvol správnou možnost (škrtni nesprávné možnosti).

Komunistický režim v Československu si bral za svůj vzor stalinský režim v Sovětském svazu / režim Mao Ce Tunga v Číně. Hned po převzetí moci po násilném / nenásilném převratu, který se odehrál v únoru / květnu 1948, přistoupil k pronásledování svých odpůrců. Prostřednictvím silné propagandy vytvořil ve společnosti atmosféru stálého ohrožení výsledků komunistické revoluce a pod hesly boje proti vnějším i vnitřním nepřátelům revoluce uspořádal sérii tzv. honů na čarodějnice / politických procesů, jimž padlo za obětí přes dvě stě lidí a stovky dalších byly na mnoho let uvězněny. Komunisté uskutečnili také zprivatizování / znárodnění podniků a firem. Sedláci a rolníci na venkově byli nuceni prodat / předat svou půdu zemědělským družstvům a stát se jejich členy. Tento prvotní silný útlak skončil v roce 1953 / 1960, kdy brzy po sobě zemřeli jeho hlavní prosazovatelé J. V. Stalin a prezident Gustáv Husák / Klement Gottwald.

8	
---	--

Úkol č. 3

„Od Štětína na Baltu až po Terst na Jadranu byla napříč celým kontinentem spuštěna železná opona. Varšava, Berlín, Praha, Vídeň, Budapešť, Bělehrad, Bukurešť a Sofie, všechna tato slavná města a populace tam žijící jsou součástí něčeho, co musím nazývat sovětskou sférou.“

Takto již v roce 1946 popsal realitu rozdělené Evropy bývalý britský premiér Winston Churchill. Na základě informací z jeho proslovu a svých znalostí vyznač na mapě střední Evropy z doby kolem poloviny 20. století, kudy v Evropě vedla zmíněná hranice mezi Západem a Východem (pozor, umístění železné opony na mapě z 50. let se už trochu posunulo oproti době, kdy Churchill měl svůj projev). Poznámka: Pro zjednodušení považuj Jugoslávii za součást východního bloku.

2	
---	--

Úkol č. 4

Charakteristický je i slovník užívaný propagandou jak komunistickou, tak i západní. Zkus doplnit dobové označení a termíny z nabídky.

Nabídka: *imperialistický, kapitalistický, pětiletý, pražský, socialistický, Varšavský, železný* (Můžeš měnit tvary přídavných jmen.)

- a) státy nacházející se pod kontrolou Sovětského svazu - _____ státy
- b) státy západní Evropy a USA - _____ státy
- c) hanlivé označení západních států (vycházející z jejich koloniální minulosti) - _____
mocnosti
- d) plán rozvoje národního hospodářství - _____ plán
- e) období demokratizačních snah v Československu v roce 1968 - _____ jaro
- f) vojenský pakt středo- a východoevropských zemí pod vedením SSSR - _____ smlouva
- g) hranice oddělující státy sovětského bloku od západoevropských států; v užším slova smyslu označení vojenskotechnických zařízení zabezpečujících tyto hranice - _____ opona

7	
---	--

Úkol č. 5

Přenes se nyní do celého období komunistického režimu a rozhodni, ve kterém roce bys mohl u nás vidět následující výjevy. (K jevům doplň letopočty.)

Nabídka letopočtů: 1948, 1953, 1968, 1975, 1989 (Ne všechny letopočty budou použity.)

Nabídka událostí: *odjezd olympioniků do Moskvy, sametová revoluce, obsazení Československa vojsky států Varšavské smlouvy pod vedením SSSR, nástup komunismu v Československu, úmrtí prezidenta Gottwalda* (Ne všechny události budou použity.)

a) rok: _____, událost: _____

b) rok: _____, událost: _____

c) rok: _____, událost: _____

6	
---	--

Úkol č. 6

Prohlédni si výřez z titulního listu deníku vydávaného komunistickou stranou a vyber čtyři tvrzení, která jsou pravdivá.

- a) Jedná se o noviny, které začaly vycházet ihned po nástupu komunismu v Československu k moci.
- b) Jedná se o tajné noviny, které byly přístupné pouze členům komunistické strany.
- c) Toto číslo vyšlo v době sametové revoluce.
- d) Jedná se o deník.
- e) Na symbolech najdeme šesticípou hvězdu - symbol komunismu.
- f) Symbolem komunismu byl také srp a kladivo.
- g) Synonymem ke slovu proletáři je slovo kapitalisté.
- h) Státní vlajka komunistického Československa byla stejná jako současné České republiky.

Pravdivá tvrzení: ____, ____, ____, _____

4	
---	--

Úkol č. 7

Před sebou vidíš jednu z nejznámějších fotografií z období komunistické vlády u nás.

Rozhodni:

- a) Jedná se o projev, který přednáší Milada Horáková v parlamentu. ANO/NE
- b) Milada Horáková vyzývá před volbami k hlasování pro komunistickou stranu. ANO/NE
- c) Milada Horáková se obhájuje před soudem. ANO/NE
- d) Tato fotografie Milady Horákové pochází z šedesátých let. ANO/NE

4	
---	--

Úkol č. 8

Pokus se nyní vžít do situace, že vyrůstáš v době komunismu:

Jako pro žáka základní školy je pro tebe téměř povinné být členem organizace připravující své členy k životu v souladu s komunistickou ideologií. (Poznámka: osmiletá gymnázia v době komunismu neexistovala.)

1. Vyber zkrácený (běžně používaný) název této organizace:

- a) Skaut
- b) Pionýr
- c) Junák
- d) Svazarm

2. Rozhodni, jaké barvy má slavnostní kroj jejích členů:

- a) žlutá košile a černý šátek, modrošedé kalhoty nebo sukně
- b) růžová košile a modrý šátek, světlešedé kalhoty nebo sukně
- c) bleděmodrá košile a červený šátek, modrošedé kalhoty nebo sukně
- d) bílá košile a žlutý šátek, černé kalhoty nebo sukně

3. Rozhodni, zda je pravda: Děti, které nejsou členy této organizace, ...

- a) ...jsou většinou odebírány svým rodičům a dány do pěstounských rodin. ANO/NE
- b) ...mají často problémy s přijetím k dalšímu studiu. ANO/NE
- c) ...nemohou dokončit základní školu. ANO/NE

5	
---	--

Úkol č. 9

S rodiči se chystáš jet v létě na dovolenou. Z nabídky vyber čtyři státy, do kterých můžete v podstatě bez problémů vycestovat:

Maďarsko, Rakousko, Francie, Polsko, Švýcarsko, Dánsko, Bulharsko, Itálie, Řecko, Rumunsko

Státy: _____, _____, _____, _____

4	
---	--

Úkol č. 10

Nejen jako žák základní školy se můžeš, nebo dokonce musíš každých pět let zúčastnit hromadných tělovýchovných vystoupení.

Jak se tato vystoupení nazývají? _____

Která tělovýchovná vystoupení z doby první republiky se snaží nahradit? _____

2	
---	--

Úkol č. 11

Jaká škoda, že se v běžných obchodech většinou nedá koupit zboží ze Západu. Nedávno ale tví rodiče získali několik „odběrných poukazů“ na takovéto zboží do zvláštního obchodu.

Zakroužkuj správnou možnost.

- a) Jak se tyto poukazy lidově nazývají? losy, bony, bankocetle, marky
- b) Jak se nazývá obchod, kde je možné je uplatnit?

Podnik zvláštního obchodu, Čedok, Tuzex, Konzum

2	
---	--

Úkol č. 12

Zkus rozšířovat význam zkratk, s nimiž se v době komunismu pravidelně setkáváš:

KSČ - _____

JZD - _____

SSSR - _____

VŘSR - _____

SSM - _____

StB - _____

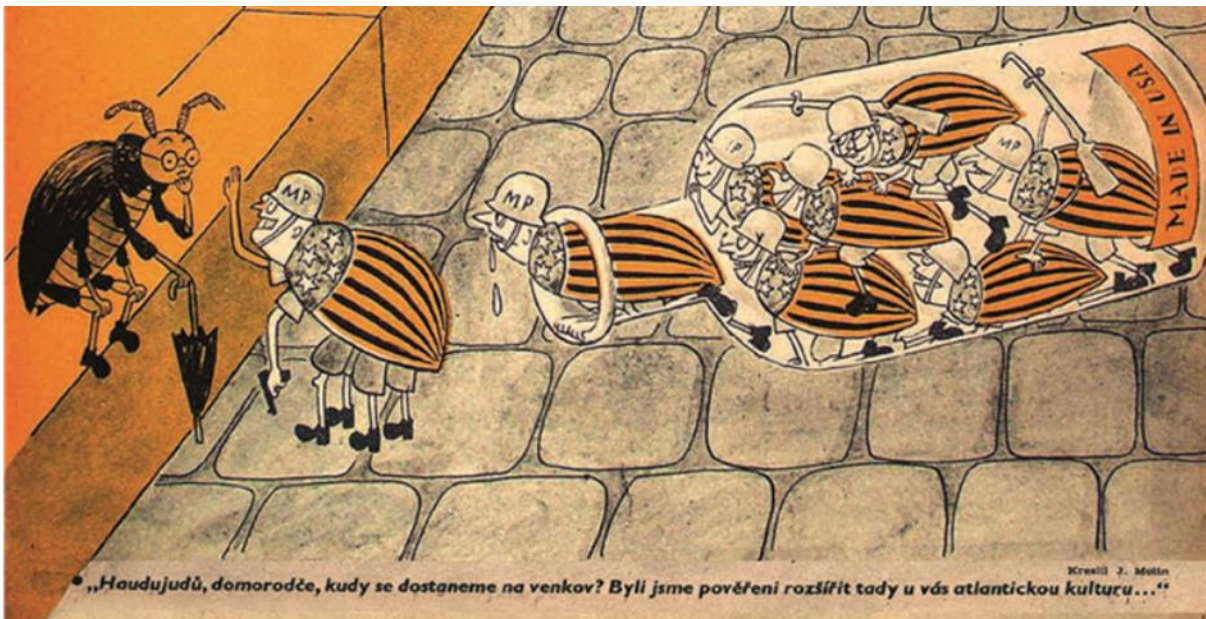
6	
---	--

Úkol č. 13

Můžeš se setkávat také s propagandou. Hlavním škůdcem brambor z říše hmyzu je mandelinka bramborová. Mandelinka se v Evropě začala hromadně vyskytovat po první světové válce. V roce 1950 se přemnožila v Československu. Tehdejší komunistická vláda využila přemnožení mandelinky k propagandistické kampani. Prohlédni si obrázky, na které jsi mohl počátkem 50. let narazit v tisku, a rozhodni, zda jednotlivá tvrzení platí.

- a) Podle propagandy se mandelinka rozmnožila přirozeným způsobem. ANO/NE
- b) Přemnožení mandelinky bylo využito ke kampani proti kulakům (bohatým rolníkům). ANO/NE
- c) Propaganda tvrdila, že byla mandelinka cíleně použita jako imperialistická zbraň proti komunismu. ANO/NE
- d) Spojené státy americké jsou kampaní označené za šířitele mandelinky. ANO/NE

4	
---	--

Úkol č. 14

V roce 1975 na Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě se Československo spolu s dalšími státy východního bloku smluvně zavázalo k dodržování lidských práv. Tento závazek však byl i poté často porušován, což vyvolávalo kritiku z řad občanské opozice.

1. Jak se nazývá dokument a hnutí, které krátce na to vzniklo a začalo s kritikou nedodržování lidskoprávních závazků z této Konference v Československu:

_____

2. Kdo byl nejvýznamnějším představitelem tohoto hnutí (napiš celé jméno): _____

3. Čím se také proslavil, v době komunismu především v zahraničí? Zakroužkuj správnou odpověď.

- a) svými impresionistickými obrazy
- b) divadelními hrami
- c) vynálezy z oblasti fyziky
- d) svou profesorskou činností

3	
---	--

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

**DĚJEPISNÁ OLYMPIÁDA
52. ročník – 2022/2023**

Školní kolo – řešení I. kategorie

Tematické zaměření ročníku: „Rozdělený svět a Československo v něm - 1945-1992“

Úkol č. 1

Řešení: b), e), i).

3 body

Úkol č. 2

Řešení: správné možnosti: stalinský režim v Sovětském svazu; nenásilném; únoru; politických procesů; zestátnění; předat; 1953; Klement Gottwald.

8 bodů

Úkol č. 3

Řešení: železná opona kopíruje východní hranici Německé spolkové republiky, severní, východní a polovinu jižní hranice Rakouska a hranici mezi Itálií a Jugoslávií.

Graficky je to znázorněno silnou čarou na obrázku.

2 body

Úkol č. 4

Řešení: a) socialistické; b) kapitalistické; c) imperialistické; d) pětiletý; e) pražské; f) Varšavská; g) železná

7 bodů

Úkol č. 5

Řešení: a) 1968, obsazení Československa vojsky států Varšavské smlouvy; b) 1989, sametová revoluce; c) 1948, nástup komunismu v Československu

6 bodů

Úkol č. 6

Řešení: c, d, f, h

4 body

Úkol č. 7

Řešení: a) NE; b) NE; c) ANO; d) NE

4 body

Úkol č. 8

Řešení: 1. b; 2. c; 3. a) NE, b) ANO, c) NE

5 bodů

Úkol č. 9

Řešení: Maďarsko, Polsko, Bulharsko, Rumunsko

4 body

Úkol č. 10

Řešení: spartakiáda, sokolské slety

2 body

Úkol č. 11

Řešení: a) bony; b) Tuzex

2 body

Úkol č. 12

Řešení: Komunistická strana Československa; Jednotné zemědělské družstvo; Svaz sovětských socialistických republik (lze uznat i Sovětský svaz); Velká říjnová socialistická revoluce; Socialistický svaz mládeže; Státní bezpečnost

6 bodů

Úkol č. 13

Řešení: a) NE, b) ANO, c) ANO, d) ANO

4 body

Úkol č. 14

Řešení: 1. Charta 77; 2. Václav Havel; 3. b)

3 body

Celkem 60 bodů

Zdroje:

1968. Dostupné z:

https://1968.rozhlas.cz/sites/default/files/styles/cro_16x9_tablet/public/images/e353b13628ed1e0afbb6ca855d8cf898.jpg?itok=8nrNh2Qm

1989. Dostupné z:

https://region.rozhlas.cz/sites/default/files/styles/cro_16x9_tablet/public/images/b757d4999146fe24bc92310566e53968.jpg?itok=SCILN9YI

1948. Dostupné z: https://www.forum24.cz/wp-content/uploads/2017/05/Gottwald_Stalin.jpg

Rudé právo. Dostupné online z: www.hlidacipes.org/app/uploads/2021/02/rude-pravo-scaled.jpg

Milada Horáková. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/smrt-milady-horakove-justicni-vrazda-ktera-otrasla-dejinami>

Pionýrská organizace. Dostupné online z: <https://nasregion.cz/wp-content/uploads/2018/06/Pionýrská-organizace-2.jpg>

Spartakiáda. Dostupné z: <https://www.denik.cz/listopad-89-zivotni-styl/spartakiady-seriovy-vrah-jiri-straka-praha-strahov-socialismus-vsesokolsky-slet.html>

Odběrný poukaz. Dostupné z: <https://cdn.aukro.cz/images/sk1650813460391/730x548/tuzex-poukazka-100-bon-razitko-rok-1990-serie-tu-934-122949394.jpe>

Kampaň k mandelince. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-22-38.pdf>

Václav Havel. Dostupné z: www.nasevojsko.eu/fotky4869/fotos/_vyr_5554Havel-obraz.jpg